

01/05/2024
כ"ג ניסן תשפ"ד

לכבוד:
ח"כ בנימין נתניהו   **בצלאל סמוטריץ'**
ראש ממשלת ישראל   **שר האוצר**

אדוני ראש הממשלה,
 אדוני שר האוצר,

הנדון: קריסת ענף הבניה והתשתית בישראל

הריני מתכבד לפנות אליכם ולהתריע בפניכם על קריסה צפויה של ענף הבניה והתשתית בישראל, קריסה אשר תתמש ככל וממשלת ישראל תמשיך לנהוג כפי שהיא נוהגת מול ענף הבניה והתשתיות מאז תאריך 07 באוקטובר 2023, ברשלנות, בניתוק גמור מהמציאות ובחוסר ניהול ותיאום בין משרדי הממשלה. זאת, לעיתים עד כדי הכשלה מכוונת האחד את השני.

למרות התרעות דחופות, חוזרות ונשנות של התאחדות הקבלנים בוני הארץ אל מול כלל הגורמים הממשלתיים הבכירים, אין ספור ניסיונות שלנו להביא הצעות למענים ופתרונות ולעיתים אף נטילת אחריות על תפקידם של חלק ממשרדי הממשלה - עולם כמנהגו נוהג. נכון לעת הזו הענף, שעליו נשענת כלכלת ישראל, מתרסק לנגד עינינו – ונדמה שאיש בממשלה אינו מתרגש כלל ואינו מודע להשלכות החברתיות והכלכליות העמוקות של התרסקות זו .

ענף הבניה והתשתיות שהיווה בשנת 2022 כ-14% מהתל"ג (באופן ישיר) בהשקעה כוללת של כ-250 מיליארד ש"ח, ענף הצורך חוב ואשראי של כטריליון ו-300 מיליארד ש"ח מהבנקים, הגופים המוסדיים ושוק ההון, נמצא במצבו הגרוע ביותר מאז ומעולם. התחלות הבניה צונחות, פרויקטים לאומיים תקועים, קבלנים רבים נמצאים בתהליך של פשיטת רגל, אלפי קבלני שיפוצים מחוסרי עבודה, תעשיות הבניה מאבדות הכנסות בשווי של כמיליארד ש"ח מדי חודש, והענף מאבד את יכולת הביצוע שלו וקריסתו תאיים על איתנות הכלכלה בישראל,

הארגונים המקומיים:	ארגון הקבלנים בנגב	ארגון קבלני הבניין והתשתיות בירושלים והסביבה	ארגון הקבלנים והבונים מחוז צפון	ארגון הקבלנים מחוז השרון והשומרון
ארגון הקבלנים מחוז אשדוד והשפלה	ארגון הקבלנים והבונים בחולון	ארגון הקבלנים נתניה	ארגון הקבלנים ברחובות והסביבה	ארגון הקבלנים והבונים מחוז תל אביב והמרכז
ארגון הקבלנים והבונים סיני אשקלון	ארגון הקבלנים והבונים מחוז חיפה	ארגון הקבלנים והבונים פתח תקווה		

על דירוג האשראי שלה, על יציבות הבנקים ותוביל למשבר הכלכלי חברתי העמוק ביותר שהמדינה חוותה מאז קיומה.

מטרת מסמך זה היא להתריע בפניכם בפני קריסה צפויה זו ולפרוס בפניכם את תמונת המצב האמיתית ואת הערכתי כנשיא התאחדות הקבלנים לגורמים לה ולהשלכותיה. לא תוכלו לומר "לא ידענו", "לא אמרו לנו".

אפרט להלן בקצרה את הבעיות הקיומיות שהענף חווה, להן אחראית הממשלה ישירות בשל רשלנותה, עד כדי חלמאות:

מחסור חמור בכ"א מקצועי – מאז 07/10/2023 נעדרים כ-100,000 עובדים פלשתינאים מאתרי הבניה, התשתיות והשיפוצים בשל סגר שהוטל על השטחים, סגר שקיים עד היום, שגרם לירידה ממוצעת של כ-40% בפעילות הענף ולצניחה בהתחלות הבניה ובעבודות הביצוע של התשתיות, להתמשכות פרויקטים ולסגירה של קווי ייצור בתעשיות הבניה. מזה כ-6 וחצי חודשים נכשלת הממשלה בהבאת עובדים זרים במקומם (אושרה תוספת של 50,000 ועד היום נחתו בישראל פחות מ 2,000 בלבד). הכשלון נובע בעיקר **מחסמים וכבלים רגולטורים שהממשלה כונבלת בהן את עצמה**, מתן וויזות בקצב איטי להחריד, מניעת הבאת עובדים במסלול B TO B, גבייה מיותרת של אגרות להעסקת העובדים הזרים, המקשה מאוד על התאגידים ומונעת מהם הבאה בכמויות של העובדים, ועוד שורת חסמים שנוצרו בשל חלמאות של הגורמים השונים ו**חוסר ניהול מרכזי המציב ייעדים של כמויות וזמן**. אני מצפה ממך, אדוני שר האוצר, לפעול באותה נחישות שבה אתה פועל למניעת כניסת עובדים פלשתינאים כדי להביא מיידית ובמהירות עובדים זרים. בידך כלל הסמכויות והיכולות לנקוט בפעולות להאצת תהליך הבאתם, כמו ביטול האגרות המכבידות, הפחתת ערבויות, מימון רכבת אווירית ומימון כ"א נוסף הנדרש לרשות ההגירה על מנת לאשר במהירות את הוויזות.

הכנסת העובדים הפלסטינים – בהעדר מענה הולם להבאתם של העובדים הזרים ולבטח בקצב הנוכחי בו צבירת סד"כ העובדים עליו החליטה הממשלה יימשך במקרה הטוב, מעל 50 שבועות, החלופה היחידה לשמירת רציפות התפקוד של הענף ומניעת קריסתו היא החזרתם של הפלסטינים לעבודה בענף הבניה שהוא ענף חיוני לכלכלה הישראלית! כל גורמי הבטחון בישראל תומכים במהלך שכזה והצורך הכלכלי המשווע ברור ונהיר לכל. למרות כל אלו, טרם החליטה ממשלת ישראל להקל על הסגר בשטחי איו"ש ולהכניס לישראל את עובדי הבניין הפלסטינים.

מחסור בחומרי גלם – הולכת ומתפתחת בעיה קשה של מחסור בחומרים ומוצרים לבניה כמו: מלט, ברזל לבניה, פלדה, זכוכית, אלומיניום, חומרי חציבה לתעשיית הבניה, שיש גרניט, כלים סניטריים, ריצופים וחפויים. המחסור נובע ממיעוט הטיסות לישראל, מיעוט

האוניות המגיעות לישראל ומשך הפלגתן בשל הארכת המשט לאור איום החות"ים, ובעיקר בשל התלות הגדולה, שנוצרה בחסות הממשלה, בייבוא מתורכיה ומסין. על הממשלה לפעול להסרת חסמים רגולטורים המונעים ייבוא ממדינות אחרות (כמו אישור תקנים ע"י מכון התקנים למשל) ובעיקר **לעודד ולפתח את התעשייה הישראלית** להתרחבות והשקעה בציד ופתיחת מחצבות נוספות במחירים זולים ועוד.

החרגה של ענף הבניה ממתווה הפיצויים – לא רק שפקידי האוצר מתנהגים כאילו נעלם מעיניהם מצבו האנוש של ענף הבניה והתשתית, הם **באופן מכוון, שרירותי ומנותק מהמציאות**, החליטו להחריג את ענף הבניה ממתווה הפיצויים למגזר העסקי על ההוצאות הקבועות והוצאת השכר לחודשים אוקטובר-דצמבר 2023. פיצויים אלה היו יכולים לשמש **חבל הצלה לשרידות של קבלנים רבים** בתקופה קשה זו, אך האטימות של אנשי האוצר מנעה זאת.

אומנם, קבלני הביצוע, בשונה מהקבלנים היזמים, הוגדרו זכאים לפיצוי, אך בפועל מעט מאוד מהם קיבלו מענקים כלשהם, מכיוון שהצניחה במחזור העסקי שלהם הנובעים מהחודשים הרלוונטיים, באה לידי ביטוי 3-4 חודשים מאוחר יותר, בשל מוסר התשלומים הירוד בענף שבולט במיוחד בקרב מזמיני העבודה הציבוריים. החרגת הענף שנפגע באופן האנוש ביותר מכל ענפי המשק ממתווה הפיצויים, מהווה ניתוק וחוסר הבנה לשמם.

איחור במסירה של דירות - בשל המחסור החמור בכ"א ורשלנות הממשלה שמנעה הבאת עובדים זרים עד כה, רוב הקבלנים יאחרו במסירה של דירות בתקופות של כ 6-8 חודשים. עפ"י הוראות חוק מכר דירות עליהם לשלם מיליארדי ש"ח של קנסות לרוכשי הדירות בגין האיחור. **לא יתכן שהנטל בגין המלחמה ורשלנות הממשלה בהבאת העובדים ייפול על כתפי הקבלנים והיזמים!** כאילו לא מספיק הנטל הכבד בגין הוצאות קבועות, תקורות והוצאות מימון אדירות בגין אשראי בעת שאתרי הבניה סגורים, הרי שבנוסף, נדרשים הקבלנים לשלם כעת גם פיצויים לרוכשי הדירות. **תשלום הקנסות הללו ע"י הקבלנים, בלא עוול בכפם, יהווה "קש ששבר את גב הגמל" ויגרום לקריסה של קבלנים ויזמים רבים.**

איחור בסיום של עבודות תשתית וביצוע ציבוריים – רוב הפרויקטים בתחום התשתיות ומבני ציבור לא יושלמו במועדים שנקבעו להם. כבישים וגשרים, מסילות רכבת, בתי ספר, גני ילדים ומבנים אחרים, לא ייפתחו בזמן ומשך הביצוע יתארך. בחלקם, אתרי בניה תשתיתיים יינטשו על ידי הקבלנים שקרסו ובחלקם המכריע ייפתחו באיחור ניכר. לקבלנים נגרמו נזקים רבים בגין הוצאות המימון, התקורה, השכר וההוצאות הקבועות. חלק ניכר מהציוד והכלים של קבלני התשתית גויס לטובת מאמצי המלחמה בעזה ובצפון, מה שמחריף את מצבם ומוסיף לגרום לעיכובים נוספים. קבלני הביצוע והתשתית העובדים עבור משרדי הממשלה, החברות הממשלתיות ויחידות הסמך, הרשויות המקומיות והחברות הכלכליות שלהן חייבות לקבל תמיכה בהכרה באיחור הצפוי ומתן פיצוי הולם שיימנע את קריסתם.

שוק הדירור ומחירי הדירות – מצבו של שוק הדירור, שנכנס להאטה בשל הריבית הגבוהה טרם המלחמה, הוחרף והדרדר עוד יותר בעקבותיה. לצד הירידה החדה בביקוש לדירות (להבדיל מהצורך בדירות ההולך ועולה), התחלות הבניה צונחות כעת לקצב של כ-50-45 אלף יח"ד בשנה בלבד להערכתנו. כתוצאה מהאטה זו, הכנסות המדינה ממכירת קרקע וממיסי הנדל"ן, מס הכנסה ומע"מ אשר הגיעו בשנת 2022 לכ-90 מיליארד ש"ח, קטנו כבר בעשרות מיליארדי שקלים, דווקא בעת שהמדינה זקוקה להם מאוד. קיטון זה יביא להעמקת הגירעון של מדינת ישראל הרבה מעבר לצפוי. בנוסף לקיטון בהיצע הדירות, התמשכות זמן הביצוע ועליית תשומות ותפוקות העבודה בשל המחסור בכ"א ובחומרים, כאמור, מייצרים לחצים לעליות מחירי הדירות.

מכובדי ראש הממשלה ושר האוצר, אם ממשלת ישראל לא תדאג לאלתר להוביל מהלכים שמטרתם תימרוץ הענף להשקעה בדירור להשכרה ולגידול בהתחלות הבניה, יזנקו מחירי הדירות והשכירות בפרק זמן קצר, כך שרק העשירים יוכלו לרכוש או להשכיר דירות. הדבר יגרום למשבר כלכלי-חברתי חריף ביותר בנוסף לנזקי המלחמה. עליית המחירים תיווצר במקביל לקיטון בהיצע, מה שימשיך להעמיק את הקיטון בהכנסות המדינה ובגירעון שילך ויחריף.

כוח הביצוע של ענף הבנייה והתשתיות בישראל – המצב החמור אליו הדרדר ענף הבניה והתשתיות מעמיד בסימן שאלה גדול את יכולתו לעמוד באתגרים רבים שלפניו כמו: שיקום יישובי חבל התקומה ויישובי הצפון, בניה מאסיבית של דירות בהתחדשות עירונית, בעיקר בצפון ובדרום, שם מיליוני ישראלים חשופים לסכנה ממשית לחייהם בהיעדר ממ"דים ומיגון בסיסי וכן בהיעדר החיזוק הדרוש מפני איום רעידת אדמה חזקה. אתגרי הענף בתחום התשתיות הוא רב: פרויקט המטרו, קו הרכבת לאילת, כבישים וגשרים נוספים, במיוחד באיזורי הפריפריה. כל אלה מצויים לפתחנו בעתיד הקרוב וללא תמיכה ממשלתית מיידית הענף לא יעמוד באתגרים אלה.

לסיכום – מכובדיי ראש הממשלה ושר האוצר, אני קורא לכם להתעשת, להפשיל שרוולים, ולהתחיל לעסוק בהצלה של ענף הבניה והתשתית, להכין תוכנית ולהוביל מהלכים שיימנעו את הקטסטרופה הממשמשת ובאה עלינו בענף כל כך מרכזי שהוא הקטר שמוביל את הכלכלה הישראלית, תוכנית שתכלול בין היתר את הפעולות הבאות:

יישום תוכנית להבאה מיידית של 50,000 עובדים זרים לענף הבניה והתשתית, תוך 30 יום, על ידי ניהול מרוכז הקובע ייעדי ביניים של זמן וכמויות בכל התהליך ותוספת תקציב ראוויה התומכת בה.

להכניס לאלתר 40,000 עובדים פלסטינים משטחי איו"ש לעבודה בענף הבניה והתשתית. העובדים ייכנסו במתווה שיסוכם ויגובש ע"י הגופים המוסמכים ובשיתוף השלטון המקומי והתאחדות הקבלנים.

לתמוך ולאפשר ייבוא מהיר של מוצרים וחומרי גלם ממדינות שאינן עוינות לישראל, ללא רגולציה מיותרת ולעודד את התעשייה הישראלית בענף הבניה בצריכה כחול לבן של המדינה כמזמין עבודה ובמתן מענקים לעידוד קווי ייצור והשקעות חדשות.

להכניס לאלתר את ענף הבניה למתווה הפיצויים למגזר העסקי באופן שיתאים לענף ולמאפיינים שלו, כולל לקבלני הביצוע והתשתית ולקבלנים הזמים ולהאריך את תקופת הפיצויים לפחות עד הגעת כמות העובדים הנדרשת לתפקודו התקין של הענף.

לקבוע בחקיקה כי איחור במסירת דירות בתקופת המלחמה, כל זמן שאין עובדים בכמות הנדרשת לתפקודו התקין של הענף, אינו גורר אחריו תשלום קנסות לרוכשי הדירות ומועד המסירה החוקי נדחה בהתאם. כמו כן, להאריך את מועדי הביצוע לפרויקטים ציבוריים ולפצות את הקבלנים על העיכוב והתקורות שנגרמו להם.

להכין תוכנית מרחיבה להאצת ענף הבניה, התשתית ושוק הדיור, המייצרת רשת ביטחון (התחייבויות רכישה) לקבלנים שיגדילו את התחלות הבניה שכוללת, בין היתר, תמריצים כמו: הפחתת מס הרכישה למשקיעים (שיגדילו את היצע הדירות להשכרה ויירכשו דירות על הנייר שיבטיחו הוצאת פרויקטים לפועל), הפחתת מס שבח לבעלי קרקע פרטית, מתן TAX CREDIT לפרויקטים של התחדשות עירונית בפריפריה ועסקאות קומבינציה עם הקבלנים שיגדילו את מלאי הדירות להשכרה או לדיור בר השגה לצעירים.

להגדיל את ההשקעה בתשתיות, בעיקר ע"י פרויקטים מסוג PPP ללא פגיעה מיידית בתקציב השוטף ולאמץ סטנדרטים בינלאומיים בהסכמים מול הקבלנים (כדוגמת הסכמי FIDIC) וליצור וודאות וחלוקת סיכונים נכונה בין הקבלן למזמין העבודה תוך שיפור של מוסר התשלומים, הניהול ההוגן והפיקוח.

התאחדות הקבלנים בבני הארץ, שהוכיחה את עצמה כגוף אחראי, מקצועי וממלכתי, אשר טובת ענף הבניה והתשתית בכללותו וטובת כלכלת ישראל ועוצמתו מול עיניו, תשמח להיות שותפה להכנת תוכנית זו שתציל את ענף הבניה והתשתית מפניה קריסה כוללת.

אדוני שר האוצר, הגידול בגירעון המדינה אינו נובע רק מהגידול בהוצאות המלחמה, אלא גם בשל אובדן הכנסות של עשרות מיליארדי שקלים מענף הבניה.

יש לקבל את ההחלטות הנכונות שייגרמו להאצת הענף, ויובילו מחד לעליה בגביית מיסים עבור קופת המדינה ומאידך הפחתה של הלחצים לעליות מחירי הדיור.

אדוני ראש הממשלה, מאז פרוץ מלחמת "חרבות ברזל" פעלנו ללא לאות מול כלל הגורמים והמשרדים המקצועיים בממשלתך, כדי לקדם פתרונות לענף הבניה והתשתיות אשר ישמרו את רציפות התפקוד והתנועה של הקטר הכללי של המשק הישראלי. אני יו כי אתה כל כולך פועל במסגרת המאמץ המלחמתי והמדיני למען מדינת ישראל, אולם לאחר שבעה חודשים בהם לא התגבשה שום תוכנית אסטרטגית אמיתית לפתרון המשבר בבניה ובתשתיות, משבר אשר בהכרח יוביל את מדינת ישראל למשבר בדיור ולמשבר תשתיות לאומיים, אני פונה אלייך כנשיא התאחדות הקבלנים בבני הארץ באופן אישי בבקשה לקיים פגישה דחופה עם ראשי ענף הבניה והתשתיות בארץ ביחד עם שר האוצר, אשר מטרתה לפרוס בפנייך באופן ישיר ובלתי אמצעי את חומרת המצב ודרכים ליציאה מיידית מהמשבר.

ככל וממשלת ישראל תמשיך לגרור רגליים ולנהוג בחוסר ניהול המשבר, בהעדר מקצועיות נדרשת ובחוסר שיתוף פעולה וסינכרון בין משרדיה ומול העוסקים בענף ולא תפעל לאלתר לתיקון הבעיות שהוצגו כאן, צפויה כאמור קריסה של ענף כל כך מרכזי בכלכלה שידרדר אותה ואת החברה בישראל לתהומות שלא ידע מעולם.

בכבוד רב,
ראול סרוגו,
נשיא התאחדות הקבלנים בבני הארץ

העתקים:
יצחק גולדקנופף - שר השיכון
ח"כ משה ארבל - שר הפנים
מירי רגב - שרת התחבורה
ח"כ ניר ברקת - שר הכלכלה
ח"כ יריב לוין - שר המשפטים
יואב בן צור - שר העבודה
פרופסור אמיר ירון - נגיד בנק ישראל
יוסי שלי - מנכ"ל משרד ראש הממשלה
שלומי היילר - מנכ"ל משרד האוצר
יהודה מורגנשטרן - מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון
יהלי רוטנברג - החשב הכללי
יוגב גרדוס - ראש אגף התקציבים